

Társadalmi egyeztetés a jövőért konferencia
(Regionális Civil Egyeztetések program)
2008. december 4., Budapest Európai Ifjúsági Központ
Emlékeztető

Megnyitó: Dönsz Teodóra, az MTvSz (Magyar Természetvédők Szövetsége) munkatársa köszönti a megjelenteket, és felkéri Gerencsér Balázst előadásának megtartására.

Gerencsér Balázs (NIOK Alapítvány): A demokratikus viszonyok fejlődésének egyik kulcsa a civil részvétel a döntéshozatalban. Ennek erősödnie kell a jövőben.

A Regionális Civil Egyeztetések (RECE) program célja, hogy segítse a civil szervezetek közötti együttműködést, valamint a hatékonyabb társadalmi egyeztetést, vagyis a civil szervezetek részvételét a döntéshozatali eljárásokban. A Társadalmi Egyeztetés Eljárás Normarendszere (TEEN) program folytatásaként 2008-ban indult RECE projekt keretében mintegy 50 interjú készült a Közép-magyarországi régióban, továbbá kistérségi partnerek segítségével 12 kistérségben civil találkozót szerveztek. Főbb megállapítások:

- A kistérségi folyamatok ma a civilek és a közigazgatás számára is átláthatatlanok, és folyamatosan változnak. Így nem lehet érdemi véleményt adni a civil oldalról, illetve a civilek érdekeit képviselni.
- A segítő, szolgáltató hálózatok is állandóan változnak. A segítő hálózat szakemberei gyakran tapasztalatlanok, és nem is találkoznak civilekkel, mert az önkormányzatokra és a vállalkozásokra koncentrálnak.
- Az adminisztrációs teher folyamatosan nő, a statisztikai nyilvántartások hiányosak, nem naprakészek.
- Rövid határidő, információhiány, a közösségi tervezés figyelmen kívül hagyása, felülről irányítás, mind a társadalmi egyeztetés, a civilek bevonása ellen hat.
- Fejlesztési döntéseken a civilek szerepe gyakran csak formális, a folyamatokat a hatalmi és politikai erőviszonyok határozzák meg. Ezért csökken a civil aktivitás, lelkesedés.
- Hiányzik a visszacsatolás azzal kapcsolatban, hogy az adott civil javaslatot miért nem vették át.
- A zömmel internetalapú kommunikáció sok potenciális partnert kiszorít.
- Az eseti döntéshozatalnál sok esetben a civilek kezdeményeznek, ez a legsikeresebb civil beavatkozási terület. Fontos, hogy a civilek megtalálják a megfelelő partnert.
- A civilek továbbra is településben gondolkodnak, pedig szükség lenne rá, hogy a kistérségre is kitekintsenek, hiszen a döntések egy része már ezen a szinten történik.

A RECE programmal kapcsolatos információk megtalálhatók a www.niok.hu/egyeztet oldalon.

1. Kerekasztal: A társadalmi egyeztetés lehetőségei és problémái a LEADER és a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia kapcsán - Moderátor: Ocskay Gyula (Ister-Granum Kht.)

Résztevők: Hajas Pál (*Európai Vidékfejlesztési Hálózat*), Rácz Judit (*Dabasi Helyi Vidékfejlesztés Iroda*), Tóth Péter (*Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium*), Varga Géza (*Magyar LEADER Szövetség*)

A kerekasztal beszélgetésén élénk vita alakult ki a LEADER-ről, annak hazai és nyugat-európai tapasztalatairól, buktatóiról, sikereiről. Mérföldkőnek tekinthető a LEADER történetében, hogy ma már európai uniós rendelet szabályozza a folyamatot. A LEADER szereplői Magyarországon még tanulási fázisban vannak. A folyamatot szakmai és pénzügyi forráshiány jellemzi, holott tudásbázisban egy szinten kellene lenniük a szereplőknek, hogy érdemi, szakmai hozzászólások szülessenek. Ezt jelzi az is, hogy habár a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia alapelvei nagyon biztatóak voltak, a pályázási rendszer végül nem sikerült ilyen jól.

Résztevők részéről elhangzott, hogy a mai magyar pénzosztó rendszer ellentétes a civil részvétellel. A civil hang csak ott erős, ahol a szervezetnek nem a megélhetésért kell küzdenie. Vannak erős, harcos NGO-k, ezeknek általában vannak forrásaik, a vidéki civil szervezetek zöme viszont szegény. A magyarországi civil szférára jellemző, hogy akkor pályáznak, ha éppen van pénz, függetlenül attól mire szól a kiírás.

A LEADER feladata a vidéki gazdaság fejlesztése, viszont a folyamat túlszabályozott, ami megnehezíti a bekapcsolódást. Tovább nehezíti a helyzetet, hogy a kifizető ügynökségek csak kevésbé ismerik a vidéki körülményeket, problémákat.

Az előadók elmondták, hogy külföldön a LEADER projektek 80-90%-a közösségi célú projekt (pl. Olaszországban a helyi termékek erősítése az ország élelmiszerbiztonsága érdekében), ezzel szemben Magyarországon zömében egyedi kisprojektekkel pályáznak. Nálunk vagyonszerzési, felzárkózási szellem uralja a LEADER-t is. Mivel a LEADER a helyi gazdasági kapcsolatokra épülő vidékfejlesztést jelenti, érvényesülnie kellene a szubszidiaritás elvének. Viszont Magyarországon a szubszidiaritás nem megy le az egyes ember szintjére, hanem megáll a polgármestereknél. A hibás kormányrendelet megengedte, hogy létrejöhetnek olyan szervezetek, amelyek nem rendelkeztek megfelelő helyi társadalmi támogatottsággal, viszont ezek nyerték el a gesztor címet. Az egész a politikai csatározásokról szólt.

2. Kerekasztal: A társadalmi egyeztetés lehetőségei helyi kezdeményezés alapján - Moderátor: Dönsz Teodóra (MTvSz)

Résztevők: Bihari László (*Védegylet*) - Nagymező utcai fák, Hunyadi téri piac; Benke Csaba (*Cserhát Környezetvédő Egyesület*) - észak-pesti hulladéklerakó; Hajtman Ágnes (*Levegő Munkacsoport*) - városi zöld terek és közlekedés; Mécs Gábor (*Pomázi Közművelődési és Környezetvédő Egyesület*) - Pomázi Klímakör

A résztvevők saját szervezetük által (is) kezdeményezett esetekről számoltak be. A tapasztalatok alapján elmondták, hogy a civil szervezetek érdekérvényesítő kezdeményezéseinek egy-egy konkrét ügy kapcsán (pl. fakivágás, hulladéklerakó) általában a tájékoztatás hiánya ad apropót. A helyi döntéshozók sok esetben egyáltalán nem vagy nagyon hiányosan tájékoztatják a lakosságot, és a civileket egy-egy döntésről, beruházásról. Így a

civilek és a lakosság csak késve és félinformációk alapján tudnak belevágni az érdekérvényesítésbe. A tapasztalatok az mutatják, hogy ezek a kezdeményezések csak akkor voltak igazán sikeresek, amikor a helyi lakosság széles köre mögéjük állt.

A későbbi összefogások, civil és/vagy lakossági megmozdulások motivációja szempontjából fontos, hogy egy-egy lezárult ügyet hogyan ítélnék meg a résztvevők: a kompromisszumon alapuló megoldás sikerként és kudarcként is elkönnyelhető, de mindenképp lendületet ad a későbbi cselekvéshez, ha reálisan, ill. a félsikereket elismerve értékelik a beavatkozásukat az érintettek.

A beszámolókból olyan szempontok kaptak hangsúlyt, mint a jog ismeretének szükségessége, a hozzáértő szakember bevonása, az alternatív javaslat kidolgozásának fontossága (hogy ne csak tagadás és tiltakozás legyen), és a kreatív médiahasználatban rejlő lehetőségek.

A nem konkrét ügy kapcsán, hanem hosszú távú civil-önkormányzati együttműködésen alapuló párbeszéd a bemutatott esetben kudarcra végződött, mert a civilek nem tudták érdemben elfogadtatni érveiket, elképzeléseiket a döntéshozókkal, így nem tudtak komoly eredményt elérni. Ugyanakkor a civil szervezeteknek az önkormányzatokkal való szoros együttműködése, hosszú távon akár meg is kötheti a civilek kezét, és nem tudnak az önkormányzat döntésével, elképzelésével szembehelyezkedni. Kis településeken a civilek ismerik egymást, és az önkormányzat is ismeri őket, itt nem vezet eredményre a szembenállás. Ilyen helyen hasznosabb a kooperáció, a hosszú távú együttműködés, hogy időben tudjanak alternatívát felajánlani az önkormányzat döntéseire.

3. Kerekasztal: Bekapcsolódási lehetőség civileknek az országos és területi vízgazdálkodási tervezésbe (EU Víz Keretirányelv) Moderátor: Andacs Noémi

Résztvevők: Kerpely Klára (*WWF Magyarország*), Tahy Ágnes (*Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság*)

A kerekasztal tagjai bemutatták az EU Víz Keretirányelvet, annak eddigi lépéseit és a civilek bekapcsolódási lehetőségét. A VKI európai uniós jogszabály, de a vízgyűjtő-gazdálkodás tervezéséhez nem EU-s tagországok is csatlakoztak. A VKI keretében készülő vízgyűjtő-gazdálkodási terv nem konkrét beruházásokat tartalmaz, hanem 15 évre meghatározza Magyarország fejlesztési céljait. A legfontosabb célkitűzés: a felszíni és felszín alatti vizek jó állapotának elérése. Ebben fontos a társadalom, a civil szervezetek megkérdezése, a helyi igények, tudás felmérése, információk begyűjtése. 2009 első félévében várják a társadalmi partnerek véleményét az előzetes vízgyűjtő-gazdálkodási tervről .

A WWF feladata a társadalomnak a VKI tervezésbe való hatékony bevonása. Az erre vonatkozó stratégiát a 2006-2007-ben végzett két mintaprojekt alapján dolgozták ki. A mintaprojektbe a legkülönbözőbb vízhasználó és –szolgáltató szervezeteket, érintetteket hívták meg. Eredmények: A résztvevők új szempontokat, alternatív megoldásokat vetettek fel. Volt, hogy megerősítették a tervezők által felvázolt koncepciót, támogatták a tervezői elképzeléseket. A kommunikáció e-mailen és részben postán keresztül zajlott.

Minden vízügyi igazgatóság (12) területén megalakultak a területi vízgazdálkodási tanácsokon belül a döntéshozó szervek, ezekben 1/3 rész a civilek aránya. Ez után a szint után megy tovább a döntés a részvízgyűjtők szintjére: Tisza, Duna, Dráva, Balaton. Ezen túl országos szinten is van vízgazdálkodási tanács, abban is képviselhetik magukat a civilek.

Az Országos Területrendezési Tervben (OTrT) még nem határozták meg az árterületeket, a be nem építhető területeket. A VKI az OTrT 2012-ben esedékes felülvizsgálatába épülhet be. Országos szinten jelenleg zajlik a belvíz-elvezetési reform és csapadékvíz-elvezetés felülvizsgálata. Ez alapján árvíz-kockázati térkép készül a mostani térképek pontosítására és az elvezető rendszerek működésének és alkalmasságának feltérképezésére, javítására. Ennek a projektnek is lesz társadalmi bevonás része.

A részvételi stratégia civil szervezetek számára készült rövid kivonata letölthető a WWF honlapjáról (www.wwf.hu). A részletes tervekből készült konzultációs anyagok, összefoglalók valamint a jövő évi társadalmi egyeztetéssel kapcsolatos információk a www.vizeink.hu, www.euvki.hu, www.kdvvizig.hu oldalon találhatóak.

Zárszó: Gerencsér Balázs megköszöni mindenkinek a részvételt, a szervezőknek a munkájukat, és lezárja a konferenciát.

Információk a konferenciáról a www.niok.hu/egyeztet.html és www.osszefogas.nonprofit.hu és a www.mtvsh.hu oldalon érhetőek el.